

rechtsmateriaal niet van elkander mag scheiden. Zijn consequent doorgevoerde wetenschappelijke methode bedoelde in dit verband een juiste middenkoers te zijn tussen de apriorisch-deductieve methode en de empirisch-inductieve methode, en hij noemde haar: de 'transcendentiaal-empirische'. Zo kon hij aan zijn beide boeken, waarin hij de basisbegrippen der rechtswetenschap onderzoekt, *De elementaire grondbegrippen der rechtswetenschap* (Deventer, 1972; 2e aangevulde druk, 1983) en *De samengestelde grondbegrippen der rechtswetenschap* (Zwolle, 1976), met recht de ondertitel *Een juridische methodologie* meegeven. De hier genoemde werken vormen het centrale gedeelte van Van Eikema Hommes' oeuvre, tezamen met een breed opgezette verhandeling over de geschiedenis van de westerse rechtsfilosofie, getiteld: *Hoofdpijnen van de geschiedenis der rechtsfilosofie* (Deventer, 1972; 2e aangevulde druk, 1981), waarvan ook een Engelstalige editie verscheen (Amsterdam-New York-Oxford, 1979). Voorts zal nog postuum een vrij omvangrijk boek verschijnen onder de titel: *De wijsgerige grondslagen van de rechtssociologie*. Naast de hierboven vermelde grote werken deed Van Eikema Hommes nog enkele kleinere boeken het licht zien waaronder een monografie, gewijd aan de wijsbegeerte van Dooyeweerd, en verder, veelal als nadere aanvulling op zijn boeken, een aantal artikelen, referaten en boekbesprekingen, handelend over een brede scala van onderwerpen. Zaken die hem vooral interesseerden, waren de grondslagen der schuld- en risico-aansprakelijkheid - in het bijzonder het leerstuk van de juridische causaliteit -, zijn oude 'hobby': het natuurrecht, de (rechts)staatsidee, en tenslotte de problematiek van de rechtsbeginselen.

Van Eikema Hommes heeft binnen de kleine kring van zijn vakgenoten - ook in het buitenland - in ruime mate waardering geoogst; maar per saldo heeft zijn werk in rechtsgeleerd Nederland weinig belangstelling en weerklank ondervonden. Ik vermoed dat verschillende factoren hier een rol spelen.

Allereerst heeft Van Eikema Hommes zich steeds nadrukkelijk bediend van de specifieke, eigen-aardige terminologie van de 'wijsbegeerte der wetsidee', hetgeen menige niet-ingevoerde lezer kopschuw maakte en de doorbraak van zijn werk heeft bemoeilijkt. Hier ligt ook een verklaring voor het feit dat hij vaak verkeerd werd begrepen. Wat verder menigeen nogal eens tegen de haren instreek, was de stellige betoogtrant; Van Eikema Hommes was nu eenmaal vast van het eigen gelijk verzekerd en wees andersluidende standpunten regelmatig als 'volstrekt onjuist' of 'volstrekt onhoudbaar' van de hand. Ik ben ervan overtuigd dat sommige van zijn geschriften welwillender zouden zijn ontvangen, indien het eigen standpunt wat meer zou zijn gerelativeerd en bij het eigen betoog wat meer vraagtekens zouden zijn geplaatst. R.A.V. van Haersolte heeft het eens elegant aldus uitgedrukt, dat op Van Eikema Hommes van toepassing is, hetgeen men van de scholastici zegt: 'Ils n'ignorent pas assez'²⁾. En tenslotte: Van Eikema Hommes was behalve een overtuigd schrijver ook een polemisch schrijver (en spreker). Hij hield niet van de aanpak met de fluwelen handschoenen en verkoos een scherpe penvoering. Zijn aanvallen op andere schrijvers waren meer dan eens onnodig hard. Om-

gekeek
bestre
de loc
gelijk
Als h
heeft
den a
houd
die op
Overz
uitspr
in hog
had n
ma H
auteu
ge gro
Van E
niet ge
werpe
helder
Van E
van de
zonde
is aan
scherp

J. Zw

NOTEN

1. Doc
bove
2. Verg